

Par Fiskālās disciplīnas likuma 11. panta izpildi (korekcijas mehānisms) attiecībā uz periodu līdz 2024. gadam.

Padomes viedoklis

Saskaņā ar Fiskālās disciplīnas likuma (turpmāk – FDL) 28. panta septīto daļu, Fiskālās disciplīnas padome (turpmāk – Padome) sagatavo un iesniedz Saeimai un Ministru kabinetam viedokli fiskālās politikas jautājumos, ja atzīst tos par būtiskiem FDL normu ievērošanai.

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 21. maija Regulas (ES) Nr. 473/2013 par kopīgiem noteikumiem budžeta plānu projektu uzraudzībai un pārmērīga budžeta deficīta novēršanai eiro zonas dalībvalstīs (turpmāk – Regula 473/2013¹) 5. panta otrās daļas a) apakšpunktu neatkarīgas struktūras, kas uzrauga atbilstību fiskālajiem noteikumiem, sniedz publiskus izvērtējumus par tādu apstākļu iestāšanos, kuru dēļ tiek iedarbināts korekcijas mehānisms.

FDL 11. pants ietver korekcijas mehānisma nosacījumus nacionālajā likumdošanā. Norma ietver vispārējās valdības pieļaujamās minimālās budžeta strukturālās bilances korekciju vidēja termiņa budžeta plānā, lai nodrošinātu, ka faktiskā novirze no strukturālās bilances nosacījuma neierobežo sabalansēta budžetu veidošanu. FDL pārejas noteikumi nosaka, ka 2013. gads ir atsauces gads, sākot ar kuru, saskaņā ar FDL 11. pantu, tiek vērtēta korekcijas mehānisma prasību izpilde.

Saskaņā ar Vienošanās par sadarbību², Padome veic novērtējumu vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances (turpmāk – strukturālā bilance, SB) korekcijai, it īpaši attiecībā uz korekcijas mehānisma aktivizēšanas nepieciešamību, korekcijas apjomu un korekcijas piemērošanas laika periodu.

Saskaņā ar FDL 11. pantu Finanšu ministrija (turpmāk – FM) katram saimnieciskajam gadam līdz nākamā gada 1. decembrim aprēķina faktiskās vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances un minimālās plānojamās vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances starpību, pamatojoties uz faktiskajiem vispārējās valdības budžeta izpildes datiem par iepriekšējo gadu.

Šī novērtējuma noslēguma gads ir 2024. gads, tādēļ šajā novērtējumā netiks ņemti vērā FDL grozījumi par pieļaujamā strukturālā deficīta paaugstināšanu no 0,5% no IKP uz 1%³ no IKP, jo tie ir attiecināmi uz likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" un turpmākiem budžetu ietvara likumiem.

FM savus aprēķinus par korekcijas mehānisma piemērošanu Padomei iesniedza 2025. gada 3. decembrī.

2025. gada 30. septembrī Centrālā statistikas pārvalde (CSP) veica ikgadējo nacionālo kontu datu revīziju⁴, kas ietekmēja FDL 11. panta nosacījumu aprēķinam izmantojamos datus. Padome izvērtē, ka FM iesniegtie aprēķini ir sagatavoti, izmantojot CSP revidētos nominālā un reālā IKP datus. Savukārt potenciālā iekšzemes kopprodukta un izlaides

¹ Regula 473/2013 [EUR-Lex - 32013R0473 - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

² Vienošanās par sadarbību starp FM un FDP (5.15.1.punkts), [download \(fdp.gov.lv\)](#)

³ [Fiskālās disciplīnas likums](#) 10. pants

⁴ [IKP 2025. gada revīzija_30092025.pdf](#)

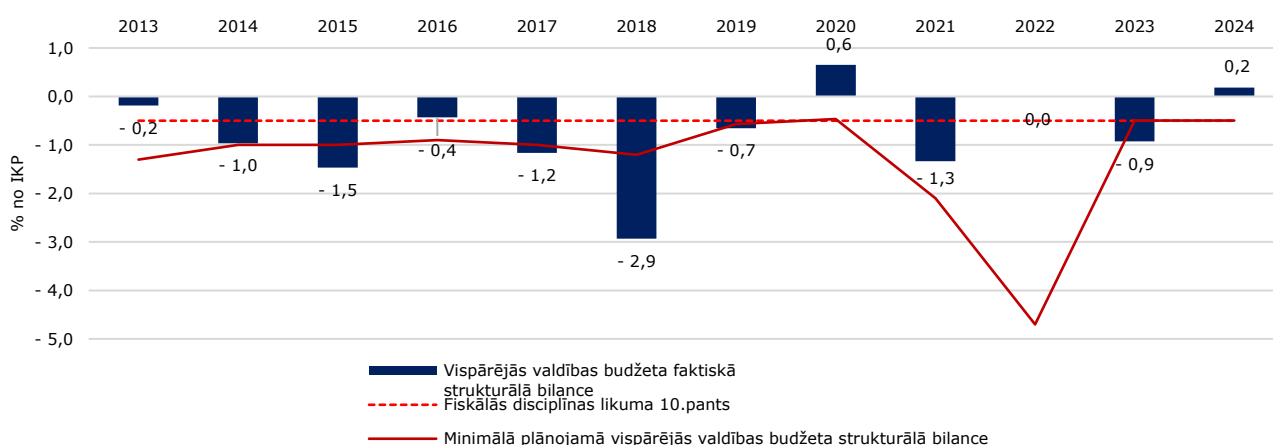
starpības rādītāji atbilst Padomes 2025. gada jūnijā apstiprinātajām makroekonomikas prognozēm⁵.

Strukturālās bilances nosacījuma Ex-post novērtējums

Periodā no 2013. līdz 2024. gadam **vispārējās valdības budžeta faktiskā strukturālā bilance** (VVB SB) lielākajā daļā gadu ir bijusi negatīva. Pozitīva faktiskā VVB SB konstatēta tikai divos no aplūkotajiem gadiem - 2020. un 2024. gadā. Saskaņā ar FM sniegtajiem datiem faktiskā VVB SB 2020. gadā bija 0,6% apmērā no IKP, savukārt 2024. gadā 0,2% apmērā no IKP.

Fiskālās disciplīnas likuma 10. pantā noteiktais SB nosacījums paredz, ka vispārējās valdības budžeta faktiskā strukturālā bilance nav zemāka par (-0,5%) no IKP, analizētajā periodā no 2013. līdz 2024. gadam ir ievērots piecos no divpadsmit gadiem. Minētais nosacījums tika ievērots 2013. gadā, kad faktiskā VVB SB bija (-0,2%) no IKP, 2016. gadā kad tā bija (-0,4%) no IKP, 2020. gadā, kad tā bija 0,6% no IKP, 2022. gadā, kad tā bija 0,0% no IKP un 2024. gadā, kad tā bija 0,2% no IKP, (skat. 1. attēlu).

1.att. Faktiskās strukturālās bilances vērtības salīdzinājumā ar FDL 10. panta nosacījumu un minimālo plānojamo vispārējās valdības budžeta strukturālo bilanci

Avots: FM un Padomes aprēķini

Vērtējot **minimālās plānojamās vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances** attīstību atbilstoši FDL 11. panta nosacījumiem, secināms, ka periodā no 2013. līdz 2019. gadam tā vairumā gadu bija noteikta zemāka par FDL 10. pantā paredzēto SB nosacījumu (-0,5%) no IKP.

Atkāpes no FDL 10. pantā noteiktā bija saistītas Eiropas Savienības fiskālajā regulējumā paredzēto elastību strukturālo reformu īstenošanai. Attiecīgajā periodā Latvija izmantoja iespējas īslaicīgi atkāpties no vidēja termiņa budžeta mērķa saistībā ar būtisku strukturālo reformu īstenošanu, kurām bija paredzama pozitīva ilgtermiņa ietekme uz publisko finanšu ilgtspēju. Šādas atkāpes tika piemērotas saistībā ar iemaksu palielināšanu otrajā pensiju

⁵ Finanšu ministrijas makroekonomikas prognožu apstiprināšana | Fiskālās disciplīnas padome

līmenī^{6,7,8} 2014.–2016. gadā, reformām veselības aprūpes nozarē⁹ 2017.–2019. gadā, kā arī 2018. gadā uzsākto nodokļu reformu¹⁰.

2020. gadā saistībā ar COVID-19 pandēmijas uzliesmojumu tika aktivizēta ES Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējā izņēmuma klauzula, kuras piemērošana ilga līdz 2023. gada beigām¹¹. Minētajā periodā ES fiskālajā regulējumā tika paredzēta elastība attiecībā uz SB mērķu ievērošanu, t.sk. ļaujot dalībvalstīm īslaicīgi atkāpties no fiskālās korekcijas prasībām ārkārtējo ekonomisko apstākļu dēļ.

Tādējādi 2020. gadā minimālā plānojamā VVB SB tika noteikta (-0,5%) no IKP, savukārt 2021. un 2022. gadā tā būtiski pasliktinājās saistībā ar apjomīgiem valsts atbalsta pasākumiem pandēmijas un energoresursu cenu krīzes apstākļos. Attiecīgi 2021. gadā minimālā plānojamā VVB SB tika plānota (-2,1%) no IKP, bet 2022. gadā (-4,7%) no IKP.

Padome vērš uzmanību, ka pamatojoties uz Vidēja termiņa budžeta ietvara likuma 2021., 2022. un 2023. gadam 4. pantu, minimālais plānojamais VVB SB mērķis 2021. gadam tika noteikts (-2,1%) no IKP. Savukārt Vidēja termiņa budžeta ietvara likuma 2022., 2023. un 2024. gadam 4. pantā minimālais plānojamais VVB SB mērķis 2022. gadam tika noteikts (-4,7%) no IKP.

Tomēr FM, veicot precizētus aprēķinus, piedāvāja uzlabotas minimālās plānojamās VVB SB vērtības, attiecīgi 2021. gadam (-1,6%) no IKP un 2022. gadam (-4%) no IKP, atskaitot no Vidēja termiņa budžeta ietvara likumos noteiktajiem minimāli plānojamajiem SB mērķiem šajos gados plānoto diskrecionāro atbalsta pasākumu apjomus.

FM sniegtajos aprēķinos 2021. gadā no Vidēja termiņa budžeta ietvara likumā noteiktā SB mērķa tika atņemta atbalsta pasākumu summa 149,8 milj. eiro apmērā¹², kā rezultātā SB uzlabojās līdz (-1,6%) no IKP, salīdzinot ar Vidēja termiņa budžeta ietvara likumā noteikto mērķi (-2,1%) no IKP. Līdzīgā veidā arī 2022. gadā no SB mērķa tika atņemta plānoto atbalsta pasākumu summa 263,2 milj. eiro apmērā¹³, kā rezultātā SB 2022. gadam uzlabojās līdz (-4%) no IKP, salīdzinot ar Vidēja termiņa budžeta ietvara likumā noteikto mērķi (-4,7%) no IKP.

Ņemot vērā, ka Eiropas fiskālie nosacījumi un Fiskālās disciplīnas likuma piemērošana šajā periodā notika ierobežotā režīmā, minētie izdevumi sākotnēji netika nodalīti kā vienreizēji (one-off) pasākumi, lai gan pēc būtības tiem bija īslaicīgs raksturs.

Padome pieņem zināšanai FM iesniegtos aprēķinus, tomēr savā novērtējumā izvēlas balstīties uz Vidēja termiņa budžeta ietvara likumos noteiktajām minimāli plānojamajām SB vērtībām visiem pārskata gadiem.

Padome atzīst, ka faktiskās VVB SB vērtību novirzes no minimālām plānotajām VVSB vērtībām un šo noviržu uzkrātā summa liecina, ka nav nepieciešamības ierosināt korekcijas procedūru, jo VVB SB noviržu summa nav pārsniegusi FDL 11. pantā noteikto korekcijas ierosināšanai nepieciešamo robežvērtību (-0,5% no IKP).

⁶ Likuma „Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2014., 2015. un 2016. gadam” (lpp 69.)

⁷ Likuma „Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2015., 2016. un 2017. gadam” (lpp 52.)

⁸ Likumprojekta “Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2016., 2017. un 2018. gadam” paskaidrojumi <https://www.fm.gov.lv/sites/fm/files/paskaidrojumi1.pdf> (lpp 66)

⁹ Likumprojekts “Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2017., 2018. un 2019. gadam” (lpp. 67)

¹⁰ Likumprojekts “Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2018., 2019. un 2020. gadam” (lpp 73)

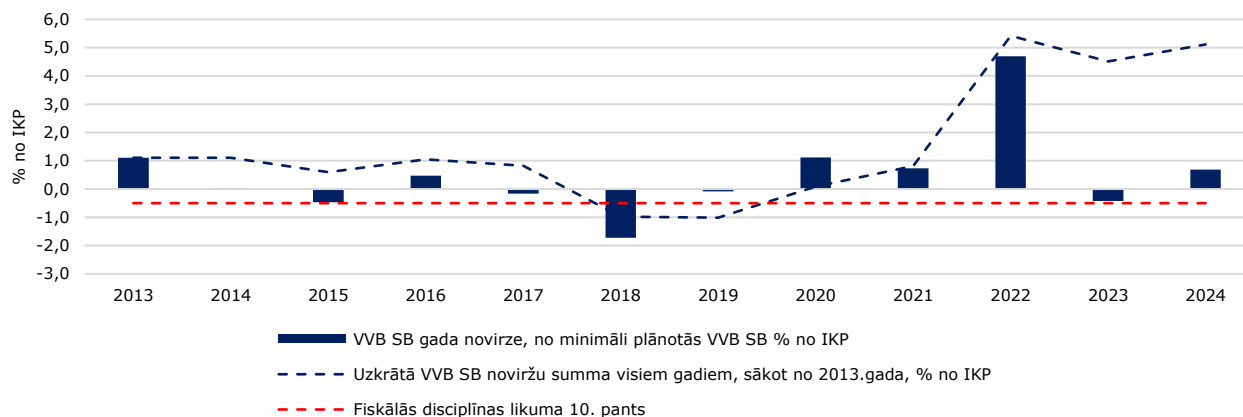
¹¹ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL, THE COUNCIL, THE EUROPEAN CENTRAL BANK, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE, THE COMMITTEE OF THE REGIONS AND THE EUROPEAN INVESTMENT BANK 2020 European Semester:

(1) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020DC0500>

(2) https://commission.europa.eu/system/files/2022-05/2022_european_semester_spring_package_communication_en.pdf

¹² [download] Likuma “Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2021., 2022. un 2023. gadam” PASKAIDROJUMI lpp. 101-105.

¹³ [download] Likumprojekta “Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2022., 2023. un 2024. gadam” PASKAIDROJUMI 86 lpp. 2.10. tabula.

2.att. Ex-post strukturālās bilances nosacījuma novērtējums**Avots: FM un Padomes aprēķini**

Padomes aprēķini saskaņā ar strukturālo bilanci, kas noteikta VTBI liecina, ka 2024. gadā starpība starp vispārējās valdības budžeta faktisko strukturālo bilanci un minimālo plānojamo vispārējās valdības budžeta strukturālo bilanci ir 275,8 miljoni eiro jeb 0,7% no IKP. Bet uzkrātā bilanču noviržu summa visiem gadiem, sākot no 2013.gada, ir 2,06 miljardi eiro jeb 5,1% no IKP (skat. 2. attēlu un 1. tabulu šī dokumenta beigās). Padome atzinīgi vērtē FM veiktos aprēķinus, kas balstīti uz augstāk skaidrotajām izmaiņām strukturālās bilances apmērā 2021. un 2022. gadā. Saskaņā ar FM aprēķiniem 2024. gadā uzkrātā bilanču noviržu summa visiem gadiem, sākot no 2013.gada, ir 1,65 miljardi eiro jeb 4,1% no IKP.

Padomes lēmums

Padome 2025.gada 19.decembra sēdē izskatīja un pārbaudīja FM sniegtos aprēķinus par FDL 11.panta nosacījumu izpildi. Pārbaudes aprēķini iekļauti 1.tabulā.

Tā kā 2024. gadā uzkrātā strukturālo bilanču noviržu summa ir 5,1 % pret IKP un tā būtiski pārsniedz FDL noteikto minimāli pieļaujamo apmēru (-0,5%) no IKP, FDL 11. pantā paredzētais koriģējošais mehānisms nav jāpiemēro.

Tabula 1

FDL 11. panta prasību izpildes pārbaude

Rādītājs/gads	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
(1) IKP faktiskajās cenās, milj. eiro	21 956,2	22 790,5	23 744,3	24 498,2	26 017,1	28 153,4	29 567,0	29 224,3	32 283,8	36 088,7	39 564,2	40 359,4
(2) Vispārējās valdības budžeta faktiskā strukturālā bilance, % no IKP	-0,2	-1,0	-1,5	-0,4	-1,2	-2,9	-0,7	0,6	-1,3	0,0	-0,9	0,2
(3) Vispārējās valdības budžeta faktiskā strukturālā bilance, milj. eiro	-41,4	-219,9	-348,4	-105,6	-303,4	-824,7	-193,1	189,5	-430,2	-1,6	-366,6	74,0
(4) Minimālā plānojamā vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance, % no IKP (Ietvara likumos noteiktie strukturālās bilances mērķi)	-1,3 ¹⁴	-1,0 ¹⁵	-1,0 ¹⁶	-0,9 ¹⁷	-1,0 ¹⁸	-1,2 ¹⁹	-0,6 ²⁰	-0,5 ²¹	-2,1 ²²	-4,7 ²³	-0,5 ²⁴	-0,5 ²⁵
(5) Minimālā plānojamā vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance, milj. eiro	-285,4	-227,9	-237,4	-220,5	-260,2	-337,8	-167,5	-135,9	-665,0	-1 696,2	-197,8	-201,8
(6) Saimnieciskā gada bilanču starpība, milj. eiro (3.-5.)	244,0	8,0	-110,9	114,9	-43,2	-486,8	-25,6	325,4	234,8	1 694,6	-168,8	275,8
(7) Saimnieciskā gada bilanču starpība, % no IKP	1,1	0,0	-0,5	0,5	-0,2	-1,7	-0,1	1,1	0,7	4,7	-0,4	0,7
(8) Uzkrātā bilanču noviržu summa visiem gadiem sākot no 2013.g., milj. eiro	244,0	252,0	141,1	256,0	212,8	-274,0	-299,6	25,8	260,6	1 955,2	1 786,4	2 062,2
(9) Uzkrātā bilanču noviržu summa % pret IKP	1,1	1,1	0,6	1,0	0,8	-1,0	-1,0	0,1	0,8	5,4	4,5	5,1
(10) FDL 10 un 11. panta nosacījums, % no IKP	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
(11) Ir jākorrigē, ja 9.<10.	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Jākorrigē	Jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē

Avots: FM un Padomes aprēķini

¹⁴ Zaudējis spēku - Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2013., 2014. un 2015.gadam (likumi.lv)

¹⁵ Zaudējis spēku - Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2014., 2015. un 2016.gadam (likumi.lv)

¹⁶ Zaudējis spēku - Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2015., 2016. un 2017.gadam (likumi.lv)

¹⁷ Zaudējis spēku - Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2016., 2017. un 2018.gadam (likumi.lv)

¹⁸ Zaudējis spēku - Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2017., 2018. un 2019. gadam (likumi.lv)

¹⁹ Zaudējis spēku - Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2018., 2019. un 2020. gadam (likumi.lv)

²⁰ Zaudējis spēku - Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2018., 2019. un 2020. gadam (likumi.lv)

²¹ Zaudējis spēku - Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2020., 2021. un 2022. gadam (likumi.lv)

²² Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2021., 2022. un 2023. gadam (likumi.lv)

²³ Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2022., 2023. un 2024. gadam (likumi.lv)

²⁴ Par valsts budžetu 2023. gadam un budžeta ietvaru 2023., 2024. un 2025. gadam

²⁵ Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam